

CHIẾN THẮNG LỪNG LẦY ĐẦU XUÂN CỦA QUÂN VÀ DÂN QUẢNG BÌNH

PHAN THANH TỊNH

Cuối tháng Chạp năm 1964, nhân dân thị xã Đồng Hới chuẩn bị đón Tết Ất Ty và chào mừng năm mới. Gia đình nào cũng sắm cành mai, hoa hồng nhưng không quên chuẩn bị hầm trú ẩn chắc chắn. Trên các đường phố và những điểm công cộng nơi chúng tôi đi qua, bà con cùng với anh em dân quân tự vệ khẩn trương đào thêm các hầm trú ẩn cá nhân và giao thông hào. Ở các vọng gác phòng không thường xuyên có người túc trực. Các đơn vị lực lượng vũ trang chuẩn bị đón giao thừa ngay trên trận địa. Đi giữa thành phố quê hương trong những ngày này chúng tôi thấy phấn khởi tự hào về sự ung dung tự tại của người dân quê mình trước khi bước vào cuộc chiến đấu mà kẻ địch liều lĩnh gây ra.

Ngày 7/2/1965, tức là mùng 6 Tết Ất Ty, sau đợt gió mùa kéo dài trời lại hừng nắng ấm. Phố phường Đồng Hới vẫn còn đỏ rực cờ hoa, không khí ngày Tết vẫn còn ấm áp trong mỗi căn nhà ngõ phố. Buổi sáng tình hình vẫn yên tĩnh, nhân dân các xã ngoại thành đổ ra đồng làm thủy lợi. Phòng triển lãm chiến thắng bắn rơi máy bay Mĩ ở miền Tây Quảng Bình khai mạc từ hôm trước Tết vẫn tiếp tục mở cửa, bà con đến xem đông đúc rộn rã. Trên đường phố loa phóng thanh truyền đi tin chiến thắng nóng hổi của quân dân miền Nam tấn công vào căn cứ Mĩ ở Pleicu lúc 2 giờ sáng.

11 giờ 45 phút, đồng chí trực ban của tỉnh đội báo cáo có 3 tốp máy bay hoạt động ở ngoài biển cách Đồng Hới 160 cây số. Chúng tôi thông báo tình hình cho các đơn vị và ra lệnh sẵn sàng chiến đấu. Đến 13 giờ 10 phút, đài radar phát hiện nhiều tốp máy bay đến gần cách Đồng Hới 175 cây số. Chúng tôi phát lệnh báo động, các đài quan sát từ xa liên tục báo cự ly máy bay địch vào gần thị xã. Trên bầu trời một tốp máy bay phản lực từ hướng

đông nam lao tới và nhiều tốp khác từ phía biển bay đến bờ nhằm đánh phá thị xã và các vùng phụ cận. Địch định đánh ta một cú bất ngờ, nhưng chính chúng là kẻ bị bất ngờ trước những đòn đánh trả quyết liệt của lưới lửa phòng không của quân và dân ta. Các trận địa cùng với các cỗ súng của bộ đội phòng không, bộ đội địa phương, công an vũ trang, dân quân tự vệ và các tàu hải quân trên sông Nhật Lệ đã giăng lưới lửa đánh trả quyết liệt. Một máy bay phản lực Mĩ bốc cháy trên bầu trời Đồng Hới kéo theo một cột lửa lao ra phía Đông Bắc thị xã.

Cháy rồi cháy rồi! Cháy rồi, máy bay Mĩ cháy rồi!

Tiếng reo hò vang dậy khắp đường phố. Ở Sở chỉ huy, đồng chí tham mưu trưởng, cán bộ tác chiến theo dõi qua màn hình radar và các trạm phòng không báo cáo về là chiếc máy bay vừa bị bắn cháy rơi gần bờ biển xã Nhân Trạch, huyện Bố Trạch, chúng tôi điện cho quân và dân xã Nhân Trạch lùng bắt phi công. Từ đầu dây bên kia, đồng chí xã đội trưởng báo cáo: “Chúng tôi đã cho dân quân chèo thuyền ra chỗ máy bay rơi thu được một số hiện vật, vẫn chưa tìm thấy tên phi công”. Ngày hôm sau chúng tôi cử các đồng chí trong Ban tác chiến về Nhân Trạch và tổ chức lực lượng vớt xác chiếc máy bay AD4 được đế quốc Mĩ mệnh danh là “chim ưng nhà trời” rơi cách bờ 1.200m ở độ sâu 9 đến 10 sải nước. Giữa lúc cuộc chiến đấu diễn ra ác liệt, Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh vẫn thường xuyên nhận được điện báo cáo của đơn vị. Các đại đội pháo phòng không 37 ly của tỉnh đội chiến đấu ngoan cường cùng quân dân các xã Đồng Phú, Lý Ninh dùng hỏa lực súng tầm thấp giăng lưới lửa đánh chặn, các đội dân phòng, cứu thương của các địa phương dũng cảm xông vào dập tắt các đám

cháy, cứu người bị nạn. Tự vệ ngành bưu điện vượt qua bom đạn nhanh chóng nối lại đường dây bị đứt ở tuyến ra sân bay và đường lên các đơn vị phòng không Đồng Hới. Tàu Hải quân 161 và 171 cơ động đánh địch trên sông Nhật Lệ. Hạ sĩ Nguyễn Thanh Trung và binh nhất Lê Duy Khoa chiến đấu dũng cảm mưu trí được kết nạp Đảng, kết nạp Đoàn ngay trên trận địa sau 10 phút chiến đấu. Địch ném bom xuống Bệnh viện Đồng Hới làm chết 4 em bé và bị thương 5 bệnh nhân. Nhận được tin này các chiến sĩ đã trút căm thù lên nòng súng.

Đợt đánh phá thứ 2, thứ 3, hai máy bay giặc Mĩ liên tiếp bị bắn hạ, trong đó có một chiếc nổ tung trên bầu trời phía Tây Đồng Hới. Chỉ sau 20 phút chiến đấu, ta đã bắn rơi 3 máy bay phản lực Mĩ. Tin chiến thắng truyền qua đài phát thanh thị xã, bà con đổ ra đường hoan hô vang dậy. Lần này lưới lửa của ta đã chủ động đón đánh, hỏa lực tập trung vào tốp đi đầu, một chiếc rơi từ phía Đông Nam Đồng Hới. Tiếng súng vừa dứt, trời đã về chiều, Đồng Hới trở lại nếp sống yên ả quen thuộc. Ngoài đường phố xe cộ và người đi lại nhộn nhịp, ai nấy đều vui mừng hơn hờ kể lại những chiến công thắng Mĩ trên mảnh đất Đồng Hới kiên cường.

Tôi gọi điện cho anh Nguyễn Tư Thoan - Bí thư Tỉnh ủy và anh Cổ Kim Thành - Phó Bí thư, Chủ tịch Ủy ban Hành chính tỉnh báo cáo tổng hợp diễn biến tình hình cuộc chiến đấu nhưng được tin anh Thoan đã lên xe đi thăm các đơn vị bộ đội và ra xã Nhân Trạch, nơi chiếc máy bay vừa rơi. Anh Cổ Kim Thành và các đồng chí trong Thường vụ Tỉnh ủy đã tranh thủ xuống các địa phương, bệnh viện, các đơn vị chiến đấu thăm hỏi động viên đồng bào chiến sĩ.

Các cán bộ cơ quan tỉnh đội bám sát các đơn vị chiến đấu và đi kiểm tra tình hình sau trận đánh kể lại nhiều tấm gương chiến đấu ngoan cường dũng cảm của chiến sĩ và đồng bào làm cho chúng tôi vô cùng tự hào phấn chấn. Một tổ du kích của xã Bảo Ninh đang trồng cây ở một đường phố Đồng Hới, không quản ngại mưa bom bão đạn đã bơi qua sông trở về vị trí chiến đấu. Trên sông Nhật Lệ, mẹ Nguyễn Thị Suốt vượt qua bom đạn giặc Mĩ chèo đò tiếp đạn, đưa

thương binh từ tàu hải quân vào bờ. Các em bé Bảo Ninh như những con thoi thoăn thoắt chuyên tay tiếp đạn cho các trận địa bắn máy bay. Đồng chí Lê Ngọc Lễ - Bí thư Chi bộ thôn Phú Xá, đồng chí Lê Công Phón - dân quân Phú Hội, đồng chí Phạm Tính - dân quân xã Nhân Trạch, hạ sĩ Nguyễn Tiến Đưng ở Đại đội 1 công an vũ trang đã lấy thân làm giá súng nhắm đạn vào máy bay địch. Đài Tiếng nói Việt Nam đưa tin Quảng Bình chiến thắng được lan truyền khắp cả nước. Quân và dân thị xã Đồng Hới bùng lên một khí thế phấn khởi náo nức lập công. Các đơn vị khẩn trương củng cố hầm hào quân sự, bổ sung đạn dược, điều chỉnh hỏa lực để chuẩn bị đánh tiếp, nhân dân vừa tu sửa hầm hào vừa đến các trận địa giúp đỡ bộ đội về mọi mặt. Nhân dân Bảo Ninh ngay trong đêm chăt được 9 thuyền lá đưa ra tàu hải quân, đưa đến các trận địa cho bộ đội nguy trang công sự. Bà con thay nhau chăm sóc các đồng chí bộ đội hải quân bị thương, nhiều người suốt đêm không chợp mắt. Cả Đồng Hới không ngủ chuẩn bị cho cuộc chiến đấu ngày hôm sau.

Mở sáng ngày 08/2/1965, chúng tôi đang hội báo thì từ trạm radar báo cáo có một tốp máy bay địch xuất hiện cách Đồng Hới 200 cây số về phía Đông Nam, tiếp đến là 2 tốp máy bay từ biển Đông hướng về Đồng Hới. Vừa nhận được tin thì một tốp phản lực đã lướt qua bầu trời thị xã. Các đơn vị vào vị trí chiến đấu nhưng chưa nổ súng vì máy bay địch bay cao ngoài tầm của hỏa lực. Đúng 12 giờ kém 5 phút, hiệu lệnh báo động vừa dứt, 3 tốp máy bay từ biển lao vào thị xã và các vùng lân cận. Các trận địa nhất tề đồng loạt nổ súng. Ngay từ những loạt đạn đầu, lưới lửa phòng không của ta đã bắn cháy 2 chiếc. Đứng trên đài quan sát, chúng tôi thấy hai vệt khói đen ngòm kéo theo 2 con “quạ sắt” rơi xuống ngoài sông Nhật Lệ. Không đợi thông báo, bà con thấy máy bay Mĩ cháy, từ các hầm cá nhân trên đường phố bà con nhảy lên hoan hô reo mừng chiến thắng.

Địch quay lại đánh phá lần thứ hai, lần này một chiếc trong tốp đi đầu bị trúng đạn rơi xuống chân núi U Bò gây nên một đám cháy lớn. Những chiếc còn lại trút bom đạn bừa bãi rồi chuồn thẳng.

Cũng vào thời gian này ở Lệ Thủy, địch đánh

vào các xã Sen Thủy, Ngư Thủy và liên tục đánh phá vùng Bang, nơi chúng nghi có kho tàng dự trữ của ta. Tiểu đoàn pháo cao xạ 37 ly do đồng chí Phạm Bá Diễn chỉ huy và 4 phân đội 12,7 ly, một đại đội 14,5 ly đã đánh trả quyết liệt, bắn rơi 3 máy bay Mĩ, bắn bị thương nhiều chiếc khác, bảo vệ được kho tàng và nhân dân ở địa phương.

Hai ngày mồng 9 và mồng 10/2/1965, địch không đánh phá, chúng chỉ cho máy bay trinh sát hoạt động trên vùng trời Quảng Bình.

Ngày 11/2/1965, nhiều tốp máy bay địch liên tục hoạt động ngoài biển. Ở sở chỉ huy, từ đồng chí tham mưu trưởng đến các cán bộ tác chiến thường xuyên túc trực nắm tình hình qua các trạm radar đường không, đường biển và các đài quan sát từ xa. Qua nhiều đêm thức trắng gương mặt đồng chí nào cũng hốc hác nhưng vẫn tỉnh táo lanh lợi. Bản đồ tác chiến đặt dưới tấm mica ghi chẳng chặt tốp thứ 23, 24.

Tôi ra lệnh kéo còi báo động lúc đó là 13 giờ kém 5 phút. Khác với lần trước, đội hình máy bay địch bay theo nhiều tầng nhiều hướng. Tiếng phát thanh trên loa phóng thanh thị xã dồn dập thông báo: “Đồng bào chú ý. Đồng bào chú ý. Nhiều tốp máy bay địch đang bay vào Đồng Hới, các đơn vị hãy sẵn sàng chiến đấu!”. Địch nghi binh đánh phá Nhân Trạch rồi bất ngờ quay vòng vào ném bom các vùng ở thị xã. Các chiến sĩ của ta vẫn im lặng chờ đợi, khi máy bay địch vào đúng tầm bắn có hiệu quả, tức thì các trận địa đồng loạt nổ súng. Chưa đầy 10 phút một chiếc trúng đạn rơi xuống biển, nhiều tốp lao xuống cường kích đánh vào các tàu hải quân của ta ở trên sông Nhật Lệ. Các chiến sĩ trên tàu phối hợp với lực lượng trên bộ cơ động liên tục nhả đạn vào kẻ thù. Một số nơi nhà cửa bị cháy, nhân dân không quản máy bay địch gầm rú trên đầu cùng xông ra dập tắt ngọn lửa. Khoảng 20 phút một chiếc phản lực thứ hai bị bắn rơi ở phía Tây thị xã đâm xuống đất nổ thành một cột khói đen lớn, một chiếc dù tách ra rơi dần xuống mặt đất. Tôi ra lệnh phải nhanh chóng bắt sống bằng được tên giặc lái. Một lát sau, dân quân xã Lý Ninh cùng với tự vệ gạch ngói Bắc Nam phối hợp với các chiến sĩ công an vũ trang triển khai bắt sống được

tên phi công vũ trụ Su-mếch-cơ giữa lúc địch đang đánh phá ác liệt. Nhờ hiệp đồng chặt chẽ, ba thứ quân giăng lưới lửa phòng không dày đặc, ta liên tục bắn rơi thêm chiếc thứ năm rồi thứ sáu. Trong lúc đánh phá Đồng Hới, địch còn cho nhiều tốp máy bay bắn phá vùng Tây Nam Lệ Thủy và cảng Gianh. Các đơn vị trên địa bàn này đã đánh giỏi bắn trúng. Một chiếc rơi ở biển về phía Đông Nam cảng Gianh, một chiếc rơi ở chân núi Vít Thù Lù (Lệ Thủy).

Cuộc tiến công trong 3 ngày 7, 8 và 11/2/1965 của đế quốc Mĩ trên địa phận Quảng Bình đã bị các lực lượng vũ trang của quân và dân ta giáng trả những đòn địch đáng, khiến chúng thiệt hại nặng nề. Riêng tại khu vực Đồng Hới, 13 chiếc máy bay phản lực hiện đại của Mĩ bị bắn rơi.

Suốt mấy ngày chiến đấu oanh liệt đánh trả máy bay Mĩ, bà con các địa phương đã chăm sóc giúp đỡ bộ đội và dân quân rất tận tình chu đáo. Các mẹ, các chị Bảo Ninh nấu cháo gà, cháo cá đem ra trận địa bồi dưỡng các chiến sĩ, chị em nhân viên ngành thương nghiệp đẩy xe ba gác chở bánh trái thức uống đưa hàng đến phục vụ tại trận địa. Tối hôm đó, các lực lượng vũ trang và nhân dân đổ ra đường mít tinh tuần hành mừng chiến thắng. Các nhạc sĩ, họa sĩ, nhà văn, nhà báo từ khắp nơi trong nước và nước ngoài đến Quảng Bình sáng tác đưa tin, chứng kiến tại chỗ những kỳ tích bắn rơi máy bay Mĩ.

Tiếng loa phóng thanh truyền đi tin tức cả nước và bạn bè quốc tế mừng chiến công của quân dân Quảng Bình. Bài hát *Quảng Bình quê ta ơi* của nhạc sĩ Hoàng Vân lại ngân lên trong điệp khúc *khoan khoan hò khoan* trên loa phóng thanh khắp các đường phố rộn ràng sôi động chào mừng chiến công lừng lẫy của quân và dân ta đánh thắng Mĩ, mở đầu một thời kỳ rực rỡ, oanh liệt chống lại cuộc tập kích bằng đường không của đế quốc Mĩ mà Quảng Bình là địa đầu của miền Bắc xã hội chủ nghĩa, tiền tuyến lớn của miền Nam anh hùng ■

(Theo lời kể và hồi ký của Đại tá Trần Sự, nguyên Chủ tịch UBND tỉnh Quảng Bình, thời bấy giờ là Tỉnh đội trưởng)